

РОЛЬ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ

Мацюк Віктор Михайлович

*кандидат педагогічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний університет
імені В.Гнатюка
mvm279@i.ua*

Лашкевич Вікторія Вікторівна

*кандидат психологічних наук
vika_33322@yahoo.com*

Українське суспільство переживає складний період соціально-економічного реформування. Професійна діяльність вчителя фізики постійно супроводжується психологічними і педагогічними явищами, які суттєво впливають на процес навчання. Успішне виконання поставлених перед вчителем завдань вимагає загальної гуманістичної орієнтованості особистості, знання наукових основ педагогіки і психології, а також соціальної і професійно-психологічної підготовленості. Особлива увага повинна приділятися формуванню професійно-педагогічної компетентності, складовими якої є психолого-педагогічні, загальнонаукові, інформаційні, предметні компетентності з фізики та методики її навчання [1].

Сучасні підходи в системі освіти передбачають оволодіння педагогами глибокими психологічними знаннями і використання цих знань у навчально-виховному процесі.

Психолого-педагогічна компетентність включає у себе ряд компонентів, зокрема, педагогічну підготовленість і психологічну підготовленість.

Педагогічна підготовленість випускника фізико-математичного факультету педагогічного університету передбачає знання методології, основних педагогічних

властивостей особистості, процесу їх формування і вдосконалення у різні вікові періоди життя. Майбутній педагог повинен мати розуміння вирішальної ролі особистісних можливостей і зусиль у неперервному самовдосконаленні педагогічних якостей і досягненні на цій основі успіху, мати уявлення про основні педагогічні теорії виховання, навчання і розвитку учня. В процесі педагогічної діяльності вчитель повинен вміти проводити елементарний педагогічний аналіз життєвих, освітніх, навчальних, виховних ситуацій, а також виявляти і використовувати їх педагогічні можливості. Педагог зобов'язаний вміти користуватися педагогічною технікою і виконувати основні педагогічні дії (педагогічні спростереження, спілкування, педагогічний вплив та ін.) [2].

Психологічна підготовленість випускника вищої школи повинна включати: знання основ методології психологічної науки і методів, які можуть бути використані у навчальному процесі; уявлення про природу психіки учня, зв'язки із фізіологією вищої нервової діяльності, закономірності розвитку і знання основних психічних явищ, процесів, якостей і властивостей особистості; уявлення про психологію груп, соціально-психологічні механізми і закономірності їх формування і функціонування, особливості поведінки учнів у групах, міжособистнісні відносини у колективі; вміння давати психологічну характеристику учня, класу, ситуації, вчинків; зародження психологічного мислення і установки на використання психології в житті і навчанні [3].

Складовими психолого-педагогічної компетентності вчителя є здатність до самоаналізу педагогічної роботи, рефлексивність, комунікативність, здатність до співпраці із суб'єктами навчання, динамічність мислення, стійка емоційність [1].

Рівень сформованості психолого-педагогічної компетентності впливає і на формування наукового світогляду учнів. На уроках фізики є широке поле для дослідження взаємодій, власлідок яких відбуваються зміни об'єктів, явищ, тощо, і в цьому проявляється відображення факту існування нових об'єктів, явищ і їх

властивостей. Можна навести цілий ряд прикладів взаємодії фізичних об'єктів, які в загальному вигляді проявляються в психології. Під час навчання фізики досить цікавим є використання властивості психічного відображення – це світ в людині і людина в світі. У матеріальному світі є всі передумови такого відображення. Фізичний світ – це не тільки об'єкти і явища, але й їх відношення, взаємозв'язки, взаємні впливи. Так, Сонце і Земля знаходяться у тісному взаємозв'язку і взаємодії. Сонце силою всесвітнього тяжіння «втримує» Землю на певній орбіті і «змушує» обертатися навколо себе. Аналогічна ситуація спостерігається, коли розглядати систему Земля-Місяць. В данному випадку Місяць обертається навколо Землі, але і він, в свою чергу, впливає на Землю. Це проявляється у припливах і відпливах на морях і океанах. Дослідження взаємозв'язку фізики і психології є надзвичайно цікавим, перспективним і актуальним.

Психолого-педагогічна компетентність є базовою компетентністю вчителя.

Для формування на належному рівні психолого-педагогічної компетентності майбутнього вчителя фізики необхідно переглянути навчальні програми з курсу «Методика навчання фізики», передбачивши у них проведення навчальних уроків-тренінгів з акцентуванням на конкретні застосування психолого-педагогічних прийомів і різних типів навчальних занять. Це вимагає подальшого дослідження і розробки відповідного методичного забезпечення.

Література

1. Берека В.Є. Формування базових компетентностей у процесі підготовки майбутніх учителів фізики / В. Є. Берека // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія : Педагогічна. - 2018. - Вип. 24. - С. 53-55. –
Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkp_ped_2018_24_16
2. Столяренко А.М. Психология и педагогика. Учебник. 3-изд.- М.: Юнити-Дана, 2010.- 544 с.
3. Токарева Н.М. Основи педагогічної психології: навчально-методичний посібник / Н.М.Токарева. – Кривий Ріг, 2013.- 223 с.